

Čeští egyptologové z FF UK objevili ztracenou Ptahšepsovu hrobku v Sakkáře

Expedice Českého egyptologického ústavu FF UK pracující v archeologické oblasti mezi pyramidovými poli v Abúsíru a Sakkáře učinila vzácný objev. Během výzkumných sezón 2022 a 2023 lokalizovala a prozkoumala ztracenou hrobku, která patřila vysokému úředníkovi Ptahšepsovi žijícímu v období 25. a 24. století př. n. l. Tuto mastabu částečně odhalil již francouzský archeolog Auguste Mariette před téměř 160 lety. Mariette z Ptahšepsovy kultovní kaple vyzvedl jeho monumentální nepravé dveře a překlad původně umístěný nad vchodem do kultovní kaple. Poté hrobka znovu zmizela pod nánosy písku Západní pouště.

Tyto dvě mimořádné památky jsou dnes vystaveny v Britském muzeu. Nepravé dveře obsahují rozsáhlý a unikátní životopis Ptahšepsovy úřednické kariéry. Vypráví o jeho vzdělání na dvoře posledního gízského vládce Menkaurea a o jeho sňatku s Userkafovou dcerou, princeznou Chamaat. Userkaf byl zakladatelem páté dynastie slunečních králů. Už tato zmínka naznačuje, že Ptahšepses je prvním známým úředníkem nekrálovského původu v egyptské historii, kterému se dostalo výsady oženit se s královskou dcerou. Na překladu je navíc odkaz na jeden z nejstarších dokladů kultu boha Usíra. A to činí úředníka Ptahšepse ještě výjimečnějším, protože právě jemu lze připsat myšlenku zavedení slavného boha egyptského posmrtného života do egyptského panteonu.

Samotnou hrobku lze datovat do doby vlády Nyusera. Vzhledem k Ptahšepsovu politickému, historickému a náboženskému významu se tak hrobka stává jedním z nejpozoruhodnějších objevů egyptské archeologie za poslední dobu. Představuje také velmi

důležitý chybějící článek mezi relativně malými mastabami s jedinou kultovní kaplí a rozsáhlými rodinnými hrobkami, jako je sousední Tijova hrobka postavená zhruba ve stejné době.

V průběhu vykopávek byla plně odhalena a zdokumentována rozsáhlá, 42 m dlouhá a 22 m široká nadzemní část mastaby. Ta zahrnovala poměrně dobře zachovanou kapli s malovanou výzdobou ve vchodu, dva serdaby (místnosti pro sochy majitele) a dlouhou přístupovou chodbu. Mastaba je skutečně monumentální, dosahuje ještě dnes výšky více než 4 metry.

Během druhé archeologické sezóny na jaře 2023 byla prozkoumána vlastní pohřební komora. Vcházelo se do ní zalomenou sestupnou chodbou vedoucí ke vchodu s obrovským vápencovým blokovacím kamenem na původním místě.

Samotná pohřební komora byla již ve starověku vykradena, ale stále se v ní nacházely části původní pohřební výbavy včetně keramiky, zbytků votivních darů, kanopických nádob a mumifikované ryby (první doklad svého druhu). V částečně otevřeném sarkofágu byla kompletní mumie hodnostáře, který stále ležel na zádech.

Po prozkoumání mumie egyptskými antropology lze říci, že mumie poskytuje nové důležité údaje o vývoji mumifikace v období pyramid Staré říše. V neposlední řadě výsledky analýzy mumie potvrzují poměrně vysoký věk předpokládaný u Ptahsepse na základě jeho životopisu na nepravých dveřích. Podle něj žil v době vlády šesti králů pozdní 4. a 5. dynastie: Menkaurea, Šepseskafa, Userkafa, Sahurea, Neferirkarea a Nyuseria. A ve skutečnosti podle antropologů muž v sarkofágu zemřel ve věku nejméně 65 let.

„Bylo to náročné pátrání trvající několik let. K znovuobjevení hrobky Ptahšepse v roce 2022 vedlo detailní satelitní snímkování oblasti a studium starých map. Byla tak znovuobjevena hrobka muže, který změnil běh egyptských dějin. I proto představuje jeden z největších objevů expedice

v poslední době. Výzkum stále pokračuje a je pravděpodobné, že dojde k dalším objevům vrhajícíím nové světlo na jeho rodinu a dobu“, říká Miroslav Bárta, vedoucí výzkumů v Abúsíru.

Výzkum byl podporován grantem American Research Center in Egypt.

Obr. 1 Džoserova pyramida v Sakkáře, v jejíž blízkosti se hrobka hodnostáře Ptahšepse nachází (M. Bárta)

Obr. 2 Východní průčelí hrobky (M. Bárta)

Obr. 3 Kultovní kaple po vyčištění (P. Košárek)

Obr. 4 Pohřební komora se sarkofágem (P. Košárek)